

Perustevaliokunnan mietintö 2/2017 piispainkokouksen esityksestä 1/2017

Yhteistyöasiakirja Viron evankelis-luterilaisen kirkon kanssa

Asianro DKIR/4/09.01.00/2017

Piispainkokous on tehnyt kirkolliskokoukselle esityksen yhteistyöasiakirjasta Viron evankelis-luterilaisen kirkon kanssa. Kirkolliskokous on täysistunnessaan 2. toukokuuta 2017 päättänyt lähettää asian perustevaliokuntaan.

Esityksen tausta ja perustelut

Asiakirja *Kohtaamisen kirkko: Kansainvälisen ja ekumeenisen toiminnan sekä uskontojen kohtaamisen suunta vuoteen 2020* (2016) luettelee kokonaiskirkon sopimukset kumppanikirkkoihin. Sopimusten solmiminen on yksi tapa rakentaa kirkon kansainvälisiä suhteita. Suomen evankelis-luterilainen kirkko on solminut yhteistyösopimuksen Saksan evankelisen kirkon (1977), Inkerin evankelis-luterilaisen kirkon (2000, päivitetty 2014), Namibian evankelis-luterilaisen kirkon (2001), Itävallan evankelisen kirkon (2005), Kiinan kristillisen neuvoston ja Ruotsin kirkon kanssa (2006). Viimeisin sopimus solmittiin Eteläisen Afrikan evankelis-luterilaisen kirkon kanssa (2013). Useiden sopimusten taustalla on ollut kirkon tai kirkon järjestöjen vakiintunut yhteistyö ulkomaisen kirkon kanssa. Sopimusten tavoitteena on koordinoita kirkkomme ja sen järjestöjen yhteistyötä kumppanikirkkojen kanssa.

Suomen evankelis-luterilaisella kirkolla ja sen järjestöillä on laajaa ja monipuolista yhteistyötä Viron evankelis-luterilaisen kirkon kanssa. Ystävyysseurakuntasuhteita kirkkomme ja Viron kirkon kanssa on noin 130, kirkkohallitus ja Viron kirkon konsistori tapaavat säännöllisesti, ja kaikki kirkkomme lähetysjärjestöt sekä useat herätysliikkeet toimivat Virossa.

Viron kirkko on esittänyt toiveita vironkielisen seurakuntatyön kehittämisestä Suomessa tilapäisesti ja pysyvästi asuvien virolaisten keskuudessa. Viron kirkon puolelta luonnosteltiin vuoden 2016 alkupuolella sopimusta vironkielisen seurakuntatyön kehittämiseksi Suomessa. Tähän luonnokseen liittyvän keskustelun yhteydessä nousi esille tarve yleisemmän kirkkojen välisen sopimuksen solmimisesta. On johdonmukaista, että kirkkojen välinen yhteistyöasiakirja on luonteeltaan samanlainen yleisellä tasolla oleva ”sateenvarjosopimus” kuin ne, jotka on solmittu viime vuosina. Mahdolliset yksityiskohtaisemmat erillissopimukset (esimerkiksi vironkielisestä seurakuntatyöstä) sijoittuisivat tämän sopimuksen alle.

Piispainkokouksen tehtävänä on käsitellä kirkon ekumeenisia suhteita (KL 21 luvun 2 §:n 3 momentti), ja kirkolliskokouksen tehtävänä on päättää kirkon suhteista muihin kirkkoihin, uskontokuntiin ja kirkkojen välisiin järjestöihin sekä yhteistyöstä niiden kanssa (KL 20 luvun 7 §:n 6 momentti). Piispainkokous käsitteli Suomen evankelis-luterilaisen kirkon ja Viron evankelis-luterilaisen kirkon välistä yhteistyöasiakirjaa kokouksessaan 26.1.2017 ja päätti esittää kirkolliskokoukselle sen hyväksymistä.

Sopimuksen keskeinen sisältö

Yhteistyöasiakirjan johdanto tähdentää kirkkojen yhteistä Raamattuun perustuvaa kristillistä uskoa, joka on lausuttu vanhan kirkon uskontunnustuksissa ja luterilaisissa tunnustuskirjoissa. Kirkot katsovat, että ne osallistuvat uskossaan Kristuksen yhteen universaaliin kirkkoon ja hänen antamaansa tehtävään edistää yhteistä todistusta, palvelua ja ykseyttä. Ne pitävät arvokkaana kummankin kirkon yhteistä historiaa, luterilaista perintöä, kuulumista samaan luterilaiseen kirkkoperheeseen sekä molempien jäsenyyttä Luterilaisessa Maailmanliitossa ja Porvoon kirkkoyhteisössä. Sitoumustensa mukaisesti ne pyrkivät edistämään kirkkojen välistä yhteistyötä sekä keskinäistä ymmärtämystä ja yhteyttä arvostaen niiden jäsenten luomia muita yhteistyömuotoja. Ne pitävät kirkkojen välisen yhteyden kaikenpuolista kehittämistä tärkeänä Kristuksen evankeliumin julistamiseksi maailmalle ja hänen antamansa palvelutehtävän toteuttamiseksi maailmassa. Kirkot kunnioittavat toisiaan tasavertaisina kumppaneina. Ne hyväksyvät yhteistyöasiakirjan ja sitoutuvat noudattamaan sen sisältämiä periaatteita pitäen arvossa niitä päätöksiä, jotka liittyvät sen tarkoittamaan yhteistyöhön ja joita osapuolet voimassa olevien lakien ja kirkkojärjestyksensä mukaisesti tekevät.

Yhteistyöasiakirjan ensimmäisessä artiklassa todetaan, että asiakirjan allekirjoitushetkellä voimassa oleva kirkkolaki ja kirkkojen säännökset ohjaavat niiden välistä yhteistyötä. Yhteistyön muotoja ovat ystävyysseurakuntatoiminta, yhteistyö Suomen kirkon virallisten lähetysjärjestöjen ja Viron kirkon välillä sekä yhteistyö suomalaisten kirkollisten järjestöjen ja Viron kirkon välillä.

Toisessa artiklassa kirkot sopivat edistävänsä keskinäistä vuorovaikutusta ja viestintää, erityisesti tiedottamalla toisilleen kirkollisen ja kirkkojen välisen elämän tärkeistä tapahtumista, tekemällä vierailuja ja lähettämällä edustajia yleiskirkollisiin tilaisuuksiin, synodien kokouksiin ja seurakuntiin, järjestämällä ystävyysseurakuntien ja kirkollisten yhteistyöjärjestöjen tapaamisia, järjestämällä yhteisiä konsultatioita kirkollisen ja seurakuntaelämän asiantuntijoille sekä kirkkojen johdon ja ulkoasioita hoitavien välillä.

Kolmannessa artiklassa kirkot toteavat tukevansa sitä, että maasta toiseen muuttaneet kirkkojemme jäsenet löytävät uudelta asuinseudultaan tunnustuksensa mukaisen seurakuntayhteyden.

Neljännessä artiklassa osapuolet toteavat periaatteet, joiden mukaan niissä papiksi vihityt voivat toimittaa pappisvirkaan kuuluvia tehtäviä toisessa kirkossa. Artiklassa todetaan, että toisen kirkon pappi voi toisessa kirkossa tilapäisesti ja asianomaisen kirkon säädösten mukaisesti osallistua jumalanpalveluksen toimittamiseen. Lisäksi toisen kirkon pappi voi toimia papin virassa toisessa kirkossa sekä suorittaa

pappisvirkaan kuuluvia kirkollisia toimituksia niin kuin siitä asianomaisen kirkon säädöksissä määrätään.

Viidennessä artiklassa sovitaan neuvottelukunnasta, joka käsittelee yhteistyöasiakirjan soveltamista ja kehittämistä koskevia kysymyksiä ja valmistelee sen muutokset. Molemmat kirkot nimeävät siihen kaksi edustajaa. Neuvottelukunta koostuu vähintään joka toinen vuosi. Artiklassa sovitaan, että viralliset edustajat yhteistyösopimusta koskevissa asioissa ovat Suomen kirkon kirkkohallituksen ulkoasiain osasto ja Viron kirkon konsistori.

Kuudennessa artiklassa todetaan yhteistyöasiakirjan olevan voimassa kuusi vuotta kerrallaan sekä sovitaan sen voimaantulon-, irtisanomisen- ja muuttamismenettelyistä.

Sopimuksen arviointia

Asiakirja on luonteeltaan puitesopimus, joka mahdollistaa tarkemmista yhteistyön muodoista sopimisen kirkon sisäisten toimijoiden kesken. Se ei itsessään synnytä merkittäviä toiminnallisia sitoumuksia, lukuun ottamatta tiedottamista, vierailuja ja yhteistä neuvottelukuntaa. Sen päätarkoitus on todeta olemassa olevat yhteistyön ilmenemismuodot ja luoda niille yhteinen kehys.

Molemmat kirkot ovat jo Luterilaisen Maailmanliiton ja Porvoon kirkkoyhteisön jäseniä. Kirkkomme ovat myös maantieteellisistä ja historiallisista syistä toistensa läheisiä yhteistyökumppaneita. Kirkoilla on monia jäseniä, jotka ovat jossakin vaiheessa elämäänsä siirtyneet yhdestä kirkosta toiseen. Tämä läheinen yhteys perustelee, miksi yhteistyösopimuksen solmiminen kirkkojemme välille on tarpeellista sen yhteyden lisäksi, joka niillä jo on Luterilaisessa Maailmanliitossa ja Porvoon kirkkoyhteisössä.

Piispainkokouksen perusteluissa viitataan siihen, että esityksen taustalla on ollut erityisesti Viron kirkon puolelta vuonna 2016 luonnosteltu sopimus vironkielisen seurakuntatyön kehittämiseksi Suomessa. Asiakirjan kolmannessa artiklassa todetaan periaate, että kirkot tukevat maasta toiseen muuttaneita jäseniään löytämään uudella asuinseudullaan tunnustuksensa mukaisen seurakuntayhteyden.

Perustevaliokunta korostaa tätä sopimuksesta nousevaa periaatetta. Valiokunta pitää vironkielisen työn kehittämistä ja resursointia Suomen evankelis-luterilaisen kirkon seurakunnissa tärkeänä. Kuten todettiin, Viron kirkko on Porvoon kirkkoyhteisön jäsen, mikä velvoittaa kirkkoamme toimimaan siten, että Viron kirkon jäsenillä on oikeus päästä osalliseksi kirkon pyhistä toimituksista ja seurakunnan muusta toiminnasta, toimia kummina sekä saarnata jumalanpalveluksessa ja avustaa ehtoollisen jakamisessa samoin perustein kuin kirkkomme omalla jäsenellä (KJ 1:4 § 2 mom). Vironkieliseen työhön panostaminen on tärkeää, jotta nämä oikeudet voisivat toteutua käytännössä.

Yhteistyöasiakirjassa todetaan myös, että toisen kirkon pappi voi toisessa kirkossa tilapäisesti ja asianomaisen kirkon säädösten mukaisesti osallistua jumalanpalveluksen toimittamiseen. Lisäksi toisen kirkon pappi voi toimia papin virassa toisessa kirkossa sekä suorittaa pappisvirkaan kuuluvia kirkollisia toimituksia niin kuin siitä asianomaisen kirkon säädöksissä määrätään.

Asiakirja ei pappisvirkaa koskevan artiklan osalta synnytä kirkkoille uusia velvollisuuksia, vaan siinä todetaan nykyisten säädösten perusteella vallitseva asiointi. Molemmat kirkot ovat Luterilaisen Maailmanliiton sekä Porvoon kirkkoyhteisön jäsenkirkkoja, joiden välillä vallitsee alttarin ja saarnastuolin yhteys ja vastavuoroinen pappisviran tunnustaminen, joka toteutuu kirkkojen omien säädösten tarkemmin säätelemällä tavalla. Kirkon säädöskokoelman nro 86 mukaan toisen Luterilaisen maailmanliiton jäsenkirkon pappi sekä Porvoon kirkkoyhteisön jäsenkirkon pappi voi toimittaa Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa yksittäistapauksessa kirkkoherran luvalla jumalanpalvelukset sekä seuraavat kirkolliset toimitukset: kaste, konfirmaatio, yksityinen rippi, sairaan luona käynti, avioliiton siunaaminen, rukoushetkiä surussa, maahan kätkeminen ja kodin siunaaminen. Hautaan siunaaminen voidaan poikkeustapauksessa toimittaa KJ 2:22 mainituin edellytyksin. Porvoon kirkkoyhteisön jäsenkirkon pappi voidaan lisäksi oikeuttaa toimittamaan pappisvirkaa Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa KJ 5:8 § 2 momentissa säädetyllä tavalla siten, että hän antaa tuomiokapitulin määräämät näytteet.

Perustevaliokunta katsoo, että sopimus vahvistaa kirkkojen välistä hengellistä yhteyttä. Se on ilmaisu yhteistyökirkkojen tahdosta pyrkiä syventämään vastavuoroista toinen toistensa tuntemista ja yhteistä todistusta. Valiokunta pitää tätä tärkeänä. Sopimus tarjoaa mahdollisuuden rikastuttaa molempien kirkkojen elämää ja vahvistaa niiden välistä monipuolista yhteistyötä.

Perustevaliokunnan kanta

Yhteistyöasiakirjan solmiminen Viron evankelis-luterilaisen kirkon kanssa on ilmaus kirkkojen halusta sitoutua myös tulevaisuudessa pitkäjänteiseen yhteyteen monin eri tavoin. Asiakirja tarjoaa puitteet kirkkojenvälisen yhteistyön jatkamiselle ja kehittämiselle tasavertaiselta pohjalta. Valiokunta pitää tärkeänä vironkielisen seurakuntatyön kehittämistä Suomessa. Yhteistyöasiakirja tarjoaa hyvän pohjan tälle kehittämistyölle. Perustevaliokunta kannattaa yhteistyöasiakirjan allekirjoittamista.

Valiokunnan esitys

Perustevaliokunta esittää, että kirkolliskokous

hyväksyy piispainkokouksen esityksen 1/2017 liitteenä olevan Suomen evankelis-luterilaisen kirkon ja Viron evankelis-luterilaisen kirkon välisen yhteistyöasiakirjan.

Turussa 3. päivänä toukokuuta 2017

Valiokunnan puolesta

Matti Repo
puheenjohtaja

Ilmari Karimies
sihteeri

Asian käsittelyyn ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Matti Repo sekä jäsenet Hiilamo, Jolkkonen, Juntunen, Kemppainen, Ketonen, Koskenniemi, Lumijärvi, Niemelä, Niiranen, Nummela, Paalanne, Puhalainen, Rantala, Salo, Sariola ja Vikström.